

ГП 1.1.2. Соціальна відповідальність

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Магістр» спеціальності «Економіка».

Предметом дисципліни є вивчення теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку соціальної відповідальності.

Міждисциплінарні зв'язки:

Окремі елементи змістовного наповнення навчальної дисципліни розглядалися попередньо при вивченні навчальних дисциплін: «Гроші та кредит», «Економіка праці та соціально-трудові відносини», «Менеджмент», «Соціальна економіка».

Одночасно з навчальною дисципліною «Соціальна відповідальність» окремі її елементи вивчаються в межах навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства».

Знання набуті під час вивчення навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» можуть бути використані при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Управління маркетингом в аграрних підприємствах».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» є формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» є вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;
- місце соціальної відповідальності в управлінні організацією;
- нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності;
- моделі корпоративної соціальної відповідальності і становлення різних типів корпоративної культури;
- критерії, показники та методику оцінювання соціальної відповідальності;
- особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях;
- сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців;
- сутність, складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної політики управління персоналом;
- екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;
- сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності.

вміння :

- формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю;
- формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;

- формувати відносини підприємства із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
- визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;
- посилювати соціальну відповідальність суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство;
- здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
- розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.

професійні, світоглядні і громадянські якості: вміння прогнозувати, передбачати ситуацію; впевненість у собі, у прийнятих рішеннях; енергійність; чіткі особисті цілі (знає, чого хоче від своєї роботи); уміння підкорятися вимогам, нормам організації; ерудованість; прагнення до постійного особистісного зростання.

морально-етичні цінності: людяність; толерантність; справедливість; самоповага та повага до інших; підпорядкованість вчинків вимогам моралі; об'єктивність критеріїв оцінки роботи; неупередженість; цілеспрямованість; заповзятість і реалізм; що дозволить у майбутньому дотримуватися вимог, приписів, норм і принципів щодо поведінки людини у ставленні її до суспільства та соціальних інститутів на засадах взаємної поваги, гуманізму, рівності та справедливості.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку.

Концепція сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Концепція соціальної відповідальності як система науково обґрунтованих понять, принципів і положень концепції сталого розвитку. Роль соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку. Реалізація концепції сталого розвитку на засадах соціальної відповідальності. Система соціального партнерства як механізм ефективної взаємодії держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Цілі реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності. Суспільна злагода. Стале соціально-економічне зростання. Розвиток соціальних чинників виробництва – людського і соціального капіталу і посилення їх дії на економічну діяльність.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства .

Основні економічні агенти соціальної відповідальності і їхня взаємодія. Аналіз взаємодії бізнесу з державою, суспільством і закордонними партнерами. Концепція взаємодії держави з громадянським суспільством. Партнерство та ефективність взаємодії людини, держави, суспільства. Закони України з ефективного співробітництва громадських об'єднань та органів влади. Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Соціальна держава. Посилення відкритості державної політики. Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави. Форми прояву соціальної відповідальності. Форми прояву соціальної відповідальності у зовнішній та внутрішній сферах. Корпоративне громадянство. Соціальна політика підприємства. Соціальна відповідальність громадянина. Патріотизм.

Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Структура управління корпоративної соціальної відповідальності. Система оптимального розподілу функціональних обов'язків, прав і відповідальності. Порядок і

форми взаємодії між органами управління та персоналом. Оцінювання результативності. Умови праці. Охорона довкілля. Співпраця із територіальними громадами. Програми соціального інвестування. Політика управління соціальною відповідальністю. Розробка місії, цілей та завдань у сфері соціальної відповідальності. Інтеграція соціальної відповідальності у функції структурних підрозділів підприємства. Аналіз і вдосконалення діяльності та практики організації соціальної відповідальності. Проекти соціального інвестування. Контролінг реалізації соціальних програм. Навчання персоналу у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Вплив державної політики на формування організаційно-економічних механізмів управління корпоративною соціальною відповідальністю. Якість формування правових норм, контролюючих інститутів та інфраструктури. Партнерство та інституціональне інвестування. Якість продуктів та послуг. Запровадження та реалізація міжнародних стандартів.

Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.

Державні програми соціально-економічного програмування. Збалансування інтересів роботодавців та найманих працівників. Створення стабільних умов розвитку трудових відносин. Максимізація корисності найманих працівників. Права людини і ведення бізнесу. Роль департаменту людськими ресурсами в інтегруванні соціальної відповідальності в організацію. Права людини на робочому місці. Відповідність основним правам і свободам людини на підприємстві. Конвенції Міжнародної організації праці. Закони України щодо професійних спілок. Глобальні принципи Саллівана. Ініціативи з прав людини Глобального Договору ООН. Практика партнерства між роботодавцями і працівниками. Соціально відповідальний роботодавець. Економічний ефект від партнерських відносин між роботодавцями та працівниками. Моніторинг лояльності працівників. Мотивації та зобов'язання співробітників. Організація тренінгів на робочому місці. Кар'єрне зростання. Компенсації та стимулюючі програми. Етика і корпоративні цінності.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

Взаємодія зі стейкхолдерами як основний принцип соціальної відповідальності. Залучення стейкхолдерів. Поняття та види стейкхолдерів. Європейський досвід. Визначення стейкхолдерів компанії. Карта стейкхолдерів. Матриця стейкхолдерів. Стратегічний діалог. Оцінка діалогу за стейкхолдерами. Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави. Втручання влади в діяльність компанії: вітчизняний і закордонний досвід. Конфлікти суспільства й бізнесу, влади й бізнесу. Тенденція розвитку особистих зв'язків, лобізм, корупція. Лобізм як об'єкт корпоративного керування. Корупція як елемент реальної дійсності.

Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

Стан довкілля як глобальна проблема. Масштаб екологічних проблем. Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Міжнародні ініціативи із навколишнього середовища. Міжнародний стандарт ISO 14000. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності. Екологічна відповідальність як складова соціальної відповідальності. Основні принципи і напрямки соціальної відповідальності у сфері захисту довкілля. Першорядне вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища та стандарти екологічного менеджменту. Законодавство України про охорону довкілля. Стратегія національної екологічної політики України на період до 2020 року. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища. Пріоритетність

вимог екологічної безпеки. Водний, Лісовий та Земельний кодекси.

Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність корпорації як бізнес-стратегія. Соціальна відповідальність як фактор стійкого розвитку підприємства, інструмент управління ризиками та засіб підвищення ефективності управління. Довгострокові вклади в соціально-економічний розвиток територій. Відповідальність за збереження довкілля. Відповідальність перед співробітниками та іншими стейкхолдерами. Декларація соціального партнерства. Відносини з місцевими громадами. Принципи взаємовигідного співробітництва. Співпраця з органами влади та іншими стейкхолдерами. Розробка соціальних програм. Оцінка результативності соціального партнерства. Створення соціально сприятливого середовища. Прозорість ведення бізнесу. Легітимність форм власності. Позитивний економічний і соціальний вплив підприємства на суспільство. Обговорення важких запитань. Ефективні форми взаємодії із зацікавленими сторонами й групами впливу.

Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності.

Значення та зміст моніторингу соціальної відповідальності. Алгоритм моніторингу корпоративної соціальної відповідальності. Розроблення бази власних стандартів. Фіксація параметрів корпоративної соціальної відповідальності. Виявлення реальних досягнень. Популяризація досягнень в сфері соціальної відповідальності підприємства. Параметри моніторингу соціальної відповідальності. Ключові індикатори та поняття поточного становища соціальної відповідальності на підприємстві. Основні напрями корпоративної соціальної відповідальності. Відповідальність кожного як корпоративного громадянина. Відповідальність перед співробітниками. Відповідальна ділова практика. Відповідальність перед громадою. Комплексна система соціальної відповідальності. Трансляція корпоративної соціальної відповідальності на зовнішні зацікавлені сторони. Стратегічні ініціативи. Публічна активність. Експертне позиціонування. Просування соціальної відповідальності.

Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Значення та зміст оцінювання ефективності соціальної відповідальності. Бюджет програми соціальної відповідальності. Відмінність оцінювання ефективності соціальної відповідальності від оцінювання ефективності фінансових проєктів та інвестування. Волонтерські проєкти та їх ефективність. Методики оцінювання соціальної відповідальності. Індикатори оцінювання соціальної відповідальності. Система управління та оцінки Лондонської бенчмаркетингової групи (LBG). Збалансована система показників по соціальної відповідальності. Розрахунок соціального ефекту від інвестицій. Ключові показники ефективності соціальної відповідальності. Досвід світових компаній та Всесвітньої бізнес-ради зі сталого розвитку. Матриця можливих показників при моніторингу та оцінці соціальної відповідальності компаній в Україні.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Терміни і поняття, що використовуються у Концепції. Характеристика і аналіз проблеми, на розв'язання якої спрямована Стратегія. Мета і завдання Стратегії. Обґрунтування доцільності розроблення і реалізації Стратегії на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду. Внутрішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Цілі, досягненню яких присвячена Стратегія. Зовнішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Складові розвитку соціальної відповідальності в Україні. Організаційні та нормативні умови розвитку соціальної відповідальності. Розвиток можливостей та компетенцій бізнес-організацій для підтримки їх у реалізації соціальної відповідальності. Підвищення обізнаності щодо соціальної відповідальності серед різних груп заінтересованих осіб. Очікувані результати реалізації Стратегії. Короткострокові результати. Довгострокові результати. Фінансування реалізації Стратегії. Термін

виконання Стратегії.

3. Рекомендована література

Основна

1. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект: монографія / Под ред. И.Ю. Беляевой, М.А. Искандарова. – М.: КНОРУС, 2008. – 456 с.
2. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: підручник /Саприкіна М.А. (гл.1-14), Ляшенко О. (гл.4, гл.10), Саєнсує М.А., Місько Г.А (гл.1, гл.9), Зінченко А.Г. (гл.8) / За наук. ред. Редькіна О.С. – К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 480 с.
3. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія /[А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501 с.
4. Гоголя О.П., Кудінова І.П. Соціальна відповідальність бізнесу. – К.: Видавництво Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2008. – 79 с.
5. Ганслі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / Пер. з англ. О. Перепадя. – К.: Основи, 1995. – 237 с.

Допоміжна

1. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищих навч.закладів /Авт. Колектив М. Бессонова, О. Бірюков, С. Бандурка та ін.; за заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, Укр.-кан. Проект «Демократична освіта», ін-т вищої освіти. – К.: Вид-во «Ай Бі», 2002. – 684 с.
2. Конвенция об основных целях и нормах социальной политики: Конвенция 117, принятая 6ЛУ.1962 г. на 46 сессии Генеральной Конференции МОТ // Международная организация труда. Конвенции и рекомендации. – В 2-х т. – Т.2. – с. 321 – 1329.
3. Жуков В., Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні: Навч. посібник. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 200 с.
4. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: Теорія і практика регулювання. Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 230 с.
5. Грішнова О.А. Соціально-трудові відносини (з врахуванням гендерного аспекту). Проведення практичних тренінгів: Навчально-методичний посібник для слухачів системи перепідготовки фахівців для малого і середнього бізнесу. – К.: Українська Асоціація Маркетингу, 2003. – 64 с.
6. Семікіна М.В. Конфлікт інтересів та експлуатація праці: проблеми подолання // Матеріали другої міжнародної науково-теоретичної конференції «XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства» – Київ: Фенікс, 2003. – с. 211 – 214.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Всесвітньої організації по стандартизації ISO. – Режим доступу: <http://isotc.iso.org/>.
2. Експертно-аналітичний портал, присвячений тематиці корпоративної соціальної відповідальності і стійкому розвитку. – Режим доступу: www.csr-review.net.
3. Сайт Всесвітньої ради бізнесу по стійкому розвитку. – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org>.
4. Офіційний сайт Центру Розвитку соціальної відповідальності. – Режим доступу : www.csr.ukraine.org
5. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. – Режим доступу <http://www.un.org/>